گردشگری

گلستان، مقصد جدید گردشگران عراقی

وقتی پای گردشگران همسایه‌غربی، یعنی عراق به میان بیاید، ذهن می‌دود ابتدا سمت مرزهای زمینی کرمانشاه و خوزستان و بعد هم شهرهای مشهد و قم؛ چراکه گمان می‌رود عراقی‌ها هم مثل ما که برای زیارت به عراق می‌رویم، برای زیارت امام‌رضا(ع) و خواهر بزرگوارشان به ایران سفر می‌کنند. این تصور البته تا حدودی صحیح است اما عراقی‌ها حالا نه‌تنها مشهد و قم که اصفهان و شیراز و حتی استان‌های شمالی مازندران و گیلان را هم می‌شناسند و به آنها رفت‌وآمد دارند. با این همه طی روزهای اخیر مقصد جدیدی هم برای آنها تعریف شده است؛ استان‌گلستان.

این را معاون گردشگری کشورمان گفته و یادآورشده که گلستان می‌تواند مقصد جدیدی برای گردشگران عراقی باشد و محصولات گردشگری جدیدی به گردشگران این کشور ارائه دهد.

علی‌اصغر شالبافیان با تاکید بر این‌که در چند روز اخیر ارتباطات خوبی درخصوص توسعه گردشگری با همتایان خود در کشور عراق داشته‌ایم، افزود: با بازگشایی مرزها و آغاز صدور روادید استقبال مناسبی از ورود گردشگران از عراق به کشور را شاهد هستیم و پیش‌بینی می‌شود این روند رو به افزایش باشد. از سویی با ظرفیت‌های موجود در گلستان و جذابیت‌های این ظرفیت‌ها برای گردشگران عراقی، دفاتر گردشگری عراق کسب‌وکار موفقی را تجربه خواهند کرد.

برنامه‌ملی «پاسداری از هنر سنتی خوشنویسی در ایران» روی میز یونسکو

شانزدهمین نشست کمیته بین‌الدول حفاظت از میراث فرهنگی ناملموس از ۱۳ تا ۱۸ دسامبر ۲۰۲۱ (برابر با ۲۲ تا ۲۷ آذر ۱۴۰۰) به صورت آنلاین در مقر یونسکو در پاریس برگزار می‌شود. قرار است در این جلسه برنامه ملی پاسداری از هنر سنتی خوشنویسی در ایران بررسی شود. ثبت در برنامه‌های خوب پاسداری یونسکو به این معناست که هم میراث ناملموس موردنظر به جهانیان معرفی خواهدشد و هم پاسداری خوبی از آن صورت خواهدگرفت. این اولین بار است ایران در فهرست برنامه‌های خوب پاسداری یونسکو برای محافظت از میراث ناملموس پرونده‌ای را به ثبت می‌رساند. پیش از این ۱۶ اثر دیگر از آداب و آیین‌ها، هنرهای نمایشی، مهارت‌ها، دانش و فرهنگ ایرانی در فهرست میراث ناملموس یونسکو به ثبت رسیده است که از میان آنها می‌توان به ردیف موسیقی سنتی ایرانی، هنر نمایشی آیین تعزیه، آیین پهلوانی و زورخانه‌ای، موسیقی بخشی‌های خراسان، مهارت فرش‌بافی فارس، دانش ساخت لنج، هنر ساختن و نواختن کمانچه، هنر نگارگری و... اشاره کرد.

حال نامسعود عمارت مسعودیه

این عمارت تاریخی در حالی قرار است به لوکیشن یک سریال تبدیل شود که حال و روز خودش هنوز مبهم است

نمایی از فضای بیرونی عمارت مسعودیه در میدان بهارستان پایتخت

عکس: جام‌جم

عکس‌های ارسالی از عمارت مسعودیه در ۱۳ آذر ۱۴۰۰ نشان از آن دارد که یک گروه فیلمبرداری راهی این عمارت شده‌اند. پرس و جوها به اینجا ختم می‌شود که قرار است بخش‌هایی از سریال «جیران» در حیاط عمارت مسعودیه فیلمبرداری شود. ساخت فیلم و سریال در بناهای تاریخی در کشور ما اتفاق جدیدی نیست و تاکنون بارها صورت گرفته و در برخی مواقع به افزایش کیفیت فیلم هم کمک کرده است. نکته این که عمارت باشکوه و زیبا و درعین حال فرسوده مسعودیه با سایر بناها تفاوت بسیاری دارد. این عمارت روزگار پرفراز و نشیبی را به لحاظ حوادث تاریخی و طبیعی و حتی حقوقی پشت سر گذاشته و اکنون هم حال چندان مناسبی ندارد و نمی‌توان به آن به چشم یک عمارت تاریخی سرحال و مرمت شده نگاه کرد و هر برنامه‌ای را در آن برپا داشت؛ دست کم نه تا وقتی که حال آن از هر جهت رو به راه و مشکلاتش برطرف شود.

مریم اطیابی

ایران

عمارت مسعودیه در جریان جنبش مشروطه با توجه به نزدیکی آن به میدان بهارستان و اختلاف ظل‌السلطان با برادرش، مظفرالدین شاه و فرزند او، یکی از پایگاه‌های مشروطه خواهان و مخالفان محمدعلی شاه بود. پس از به توپ بستن مجلس، عمارت مسعودیه نیز به همراه خانه ظهیرالدوله و سایر مشروطه خواهان به رگبار بسته شد

باغ عمارت مسعودیه با دستور مسعود میرزا، ملقب به ظل‌السلطان، فرزند ناصرالدین شاه درسال ۱۲۹۰ق. وقتی حاکم ایالات و ولایات فارس، عراق، کرمانشاه، کردستان، لرستان، خوزستان و اصفهان بود، در زمینی به وسعت حدود ۴۰۰۰ مترمربع و از بیرونی (دیوانخانه) و اندرونی و دیگر ملحقات بنا شده است. معمار این بنا استاد شعبان معمار باشی است و نام عمارت هم از نام مسعود میرزا گرفته شده است. این عمارت دارای یک ساختمان اصلی، باغ وسیع و چهار حیاط خلوت بوده است. لرد کرزن از رجال و سیاستمداران انگلیسی و ایران شناس و فرمانفرمای هندوستان در کتاب مشهورش «ایران و مسائل ایران» از عمارت مسعودیه به‌عنوان یکی از عمارت‌های بسیار مهم تهران نام برده و عکس نمای شمالی آن را در کتاب درج کرده است.

ظل‌السلطان سال ۱۲۹۱ه.ق در حالی پدر تاجدارش را به مهمانی در همین عمارت مسعودیه دعوت می‌کند که فردا صبح از کل سمت‌هایش عزل می‌شود و فقط حاکم اصفهان باقی می‌ماند.

چه‌ها که ندید این عمارت

عمارت مسعودیه در طول سال‌های عمر خود شاهد وقایع بسیار زیادی بود. در جریان جنبش مشروطه با توجه به نزدیکی آن به میدان بهارستان و اختلاف ظل‌السلطان با برادرش، مظفرالدین شاه و فرزند او، یکی از پایگاه‌های مشروطه خواهان و مخالفان محمد علی شاه بود. در سال ۱۲۸۷ در نزدیکی این عمارت بمبی دست ساز زیر کالسکه محمد علی شاه منفجر شد که بهانه لازم را برای به توپ بستن مجلس دست او داد. پس از واقعه بهارستان، عمارت مسعودیه نیز به همراه خانه ظهیرالدوله و سایر مشروطه خواهان به رگبار بسته شد.

بنای بسیاری از ساختمان‌های فرهنگی کشور در این عمارت گذاشته شد. نخستین کتابخانه و موزه ملی ایران جایی در گوشه این عمارت برپا شد. در حدود سال‌های ۱۳۰۴ انجمن معارف با استفاده از یکی از اتاق‌های آن نخستین کتابخانه رسمی کشور را که پایه اصلی و اولیه کتابخانه ملی بود، گذاشت. چند سال بعد هم یکی دیگر از اتاق‌های آن به عتیقه‌های باستانی که از گوشه و کنار ایران به دست آمده بود، اختصاص یافت و در حقیقت نخستین موزه ایران در آن پایه‌گذاری شد. اشیای عتیقه همین‌جا در سال ۱۳۱۸ به موزه ملی منتقل شد.

در فاصله سال‌های ۱۳۴۲و۱۳۴۳ش، از عمارت مسعودیه برای مدت کوتاهی به عنوان دانشکده افسری استفاده شده است. در سال ۱۳۴۵ه.ش با تفکیک وزارت آموزش و پرورش از فرهنگ و هنر، عمارت مسعودیه به وزارت آموزش و پرورش سپرده و نخستین وزارتخانه آموزش و پرورش در آنجا مستقر شد. سال ۱۳۶۲ هیات وزیران، تصویب کرد حق استفاده از عرصه و اعیان ساختمان قدیمی وزارت آموزش و پرورش، در خیابان اکباتان به سازمان میراث فرهنگی کشور واگذار شود. به عبارتی روزگاری «اداره عتیقات» و «موزه ملی» در درون ساختار «وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه» و در عمارت مسعودیه مستقر بودند. عمارت مسعودیه که سرنوشت پر فراز و فرودی داشته، پس از دوره‌ای که در اختیار وزارت آموزش و پرورش بود، از نیمه دهه ۱۳۷۰ در اختیار سازمان میراث فرهنگی قرار گرفت و به دست زنده‌یاد دکتر آیت‌ا...زاده شیرازی و همکارانش مرمت شد و سپس برای حدود یک دهه مقر پژوهشگاه میراث فرهنگی بود. در این ایام پژوهشکده باستان‌شناسی هم در یکی از ساختمان‌های جدیدتر مسعودیه مستقر شد. پس از درگذشت نابهنگام دکتر مسعود آذرنوش، رئیس پژوهشکده پیکر او همچون پیکر دکتر شیرازی در میان خیل دوستداران از داخل همین عمارت مسعودیه به سوی بهشت‌زهرا تشییع شد.

جدایی از میراث فرهنگی

عمارت مسعودیه پس از گذر از دالان تاریخ و کوران حوادث و پذیرای این سازمان و آن نهاد بودن، سرانجام از نیمه دهه ۷۰ به میراث فرهنگی سپرده شد. این وضعیت ادامه داشت تا سال ۸۹ که ورق بار دیگر برگشت.

در این سال حمید بقایی، رئیس وقت سازمان میراث فرهنگی دستور داد تا کارکنان این سازمان را از عمارت مسعودیه بیرون کنند. چندی بعد او از طریق صندوق احیا و بهره‌برداری از اماکن تاریخی و فرهنگی این بنا را که به‌گفته بسیاری از کارشناسان و سرشناسان صاحب‌نام حوزه میراث فرهنگی جزو نفایس بود طی قراردادی ۵۹ ساله به شرکت عظام یکی از شرکت‌های واردکننده قطعات خودرو سپرد تا ضمن مرمت آن را تبدیل به هتل کرده و بهره‌برداری کند.

این شرکت چند سالی در مسعودیه مستقر شد و اتفاق خاصی برای مرمت بنا نیفتاد. مشاوران و پیمانکاران شرکت یادشده که در آغاز مسعودیه را برای تبدیل به هتل در اختیار گرفتند و بعدا رأی‌شان تغییر یافت، پیشنهاد کردند که بهترین کاربری برای عمارت مسعودیه تبدیل آن به «مکان رویدادهای فرهنگی ـ هنری» است. آنها گویا در این راه بی‌مجوز هم کارهایی کرده بودند، از راه‌اندازی مغازه‌های صنایع‌دستی تا رستوران و تالار تئاتر و برگزاری کنسرت و نظایر اینها که بعدها مسؤولان صندوق احیای این کارها را خلاف توافق منعقده دانستند.

وقتی صندوق احیا مسعودیه‌نشین شد

در نهایت پس از مناقشه و مشاجره‌ای که میان مسؤولان «صندوق احیا» و شرکت مذکور درگرفت آنها از مسعودیه اخراج شدند و صندوق احیا خود در یکی از بناها مستقر شد و همچنان پرونده قضایی این عمارت در دادگاه مفتوح است.

و اما ماجرای فسخ قرارداد صندوق احیا و شرکت عظام پس از آن اتفاق افتاد که آزاده اخلاقی، عکاس و کارگردان که بیشتر او را با مجموعه به روایت یک شاهد عینی می‌شناسند در یک روز اردیبهشتی سال ۹۵ در عمارت مسعودیه قصد بازآفرینی صحنه به توپ بستن مجلس را داشت که با دخالت حراست سازمان میراث فرهنگی و صندوق احیا و بهره‌برداری از اماکن تاریخی و فرهنگی به‌دلیل بررسی آسیب‌های احتمالی که این پروژه می‌توانسته در پی داشته باشد، مجبور به تعطیلی موقت پروژه بازسازی صحنه به توپ بستن مجلس شد. چند روز پس از این اتفاق که با واکنش گسترده در رسانه‌ها مواجه شد، حکم فسخ قرارداد عظام اعلام شد.

چطور ممکن است؟

اما اینک در نیمه آذرماه ۱۴۰۰ گروهی برای فیلمبرداری مجموعه «جیران» در حیاط عمارت مستقر شده‌اند و این بار این اقدام نه توسط شرکت عظام که از سوی خود صندوق صورت گرفته است، آن هم در حالی که همچنان پرونده این عمارت در دادگاه مفتوح است و همچنان زخم‌های به یادگار مانده بر پیکره این عمارت بدون التیامی به حال خود رها شده و زیر دیوار روبه خیابان ملت آن چند داربست گذاشته‌اند که فرو نریزد و همچنان نامه است که بین صندوق، اداره میراث تهران و اداره کل حفظ و احیا بناها، محوطه‌ها و بافت‌ها رد و بدل می‌شود اما مرمتی صورت نمی‌گیرد!

اصلا فرض که هیچ آسیبی طی بستن لوکیشن سریال و رفت و آمد بازیگران در این بنای فرسوده به بنا وارد نشود، مگر می‌شود در بنایی که با این همه درد و چالش حقوقی و غیرحقوقی دست به گریبان است، چنین برنامه‌ای اجرا کرد؟

یک نفر پاسخ بدهد

در زمان اعلام فسخ قرارداد در همان اردیبهشت ۹۵ دکتر سعید فلاح‌فر، کارشناس هنر و میراث فرهنگی چند پرسش مطرح کرد از جمله این‌که چطور صندوق احیای کلیه امور مهم مناقصه را ظرف کمتر از یک هفته به پایان برد، بدون این‌که نظارتی بر این تعجیل وجود داشته باشد؟ چرا مشروح مفاد قرارداد واگذاری هرگز منتشر نشد تا مردم از آن مطلع شوند؟ براساس کدام معیارهای کارشناسی مدیریت صندوق باور کرده بود که می‌شود مسعودیه را به هتل و اقامتگاه تبدیل کرد؟ آیا صورتجلسه‌های کارشناسی با مشخصات قابل انتشار کارشناسان وجود دارد؟ چرا مسؤولان هرگز به اعتراضات کارشناسی در شیوه مرمت، نگهداری، نحوه برگزاری بازارچه‌های نوروزی، اشکالات برگزاری کنسرت‌های موسیقی، تغییر کاربری غیرعلمی حوضخانه، واگذاری جزئیات بهره‌برداری به غیر و... واکنش مناسب نشان ندادند؟ رقبای شرکت عظام در مناقصه چه شرکت‌هایی بودند؟ سوابق مرتبط و قانع‌کننده شرکت عظام در موضوع ابنیه تاریخی کدام بود؟ از کارشناسان قدیمی سازمان چطور به‌عنوان ناظر انتخاب شدند و چرا (با این‌که قطعا از همه جزئیات حفاظتی آگاهی کامل دارند) تاکنون در مقابل انبوه اشکالات و اعتراضات عکس‌العملی مناسب نشان ندادند؟ جبران خسارات وارده چگونه انجام خواهد شد؟ چه ضمانتی وجود دارد که سازمان در این شتاب واگذاری به بخش خصوصی، دوباره دچار چنین خطاهایی نشود؟

جای خالی کاربری‌های درست برای مسعودیه

از سویی بسیاری معتقدند اگر قرار است برای مسعودیه دوباره کاربری تعریف شود این کاربری باید در شأن بنا باشد. شهرام زارع، باستان‌شناس درباره این عمارت و نظرات بزرگان میراث فرهنگی در این خصوص نگاشته است: پیشتر یعنی از زمانی که زنده‌یاد شیرازی دست به مرمت مسعودیه برد تا امروز، نظرات مختلفی درباره دادن کاربری جدید به مسعودیه مطرح شده است. دکتر آیت‌ا...زاده شیرازی، به‌عنوان مجری «طرح جامع مرمت مسعودیه»، مخالف واگذاری آن به بخش خصوصی بود. او بر این باور بود که بخش‌های مختلف مسعودیه می‌تواند «به‌صورت تالارهای همایش‌های میراث فرهنگی و نمایشگاه‌ها و فعالیت‌های وابسته، ستاد پژوهش‌ها و انتشارات و نظایر این‌ها» مورد استفاده قرار گیرد.

زنده‌یاد دکتر شهریار عدل هم بر این باور بود که این عمارت اشرافی قاجاری «نظیر ندارد؛ یعنی کاخ شاهی و سلطنتی نیست، بلکه خانه و عمارتی اشرافی است و برخلاف کاخ‌های سلطنتی این دوره که چند نمونه از آنها باقی مانده، این‌گونه عمارت‌ها دست‌کم در تهران یگانه‌اند... و از نظر نقش تاریخی‌ای که ایفا کرده نیز منحصربه‌فرد است؛ جایگاه وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه، و وزارت آموزش‌وپرورش بوده، و نطف وزارت فرهنگ و هنر (ارشاد فعلی) نیز در آنجا بسته شده و به نوعی موزه و بایگانی فرهنگ ما و نماد آن محسوب می‌شود.» از همین رو، وی پیشنهاد می‌کرد چنین عمارتی می‌تواند به‌عنوان «مقر رئیس سازمان میراث فرهنگی [مورد استفاده قرار گیرد تا] وزرا و سفرای فرهنگی کشورهای دیگر در تالار باشکوه عمارت مسعودیه به حضور رئیس سازمان میراث فرهنگی ما برسند و نه در اتاقی در بازارچه خیابان زنجان!»

او معتقد است کاربری دیگری که برای عمارت مسعودیه می‌توان در نظر گرفت و تا حدودی با نظر استادان شیرازی و عدل نزدیک است تبدیل عمارت مسعودیه به موزه تشکیلات میراث فرهنگی است و در کنار آن می‌شود از فضاهای مختلف این مجموعه برای برپایی نمایشگاه و نشست‌های علمی و فرهنگی مرتبط با مسائل میراث فرهنگی نیز استفاده کرد. یکی از اصول مهم برای کاربری جدید بناهای تاریخی انطباق و سازگاری کالبد تاریخی با کارکرد جدید است. شأن و ارزش‌های تاریخی بنا می‌بایست محترم داشته شود و تا حد امکان تعارضی میان ساختار و محتوا نباشد. مهم است که کاربری جدید تا حد امکان انطباق محتوایی و معنایی با بنا داشته باشد. درواقع، به‌جای آن‌که عمارت مسعودیه تبدیل به سالن کنسرت و تئاتر یا هتل و فروشگاه و سفره‌خانه و چایخانه شود می‌تواند «موزه تشکیلات میراث فرهنگی، باستان‌شناسی و موزه‌داری» و «مرکزی برای نمایشگاه‌ها و نشست‌های علمی و فرهنگی میراث» باشد و مشخصا کارکردی در ارتباط با مسائل میراث فرهنگی پیدا کند.

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۶۰۸۴

جدول عادی

افقی: ۱) مقابل نسیه- نمایشنامه‌ای نوشته محمود استادمحمد ۲) کتاب آزمون رانندگی- از شبکه‌های تلویزیونی برون‌مرزی صدا و سیما ۳) جانشین هنرپیشه اصلی در صحنه‌های خطرناک- همراه پشتک- خروس مازندرانی ۴) پیاز سفت و یک‌تکه- بدون آستر- حرف عطف عربی ۵) کناره- تلاشگر- شیر درنده ۶) اقتضا کردن- تخم ماهی- پزشک ۷) لنگه در و پنجره- سازمان تبهکاری ایتالیا- روز قیامت ۸) پیروان یک پیامبر- از مشاغل رادیویی- از اعمال حج ۹) بالین- چرخش- نشانه اختصاری «قیاس کنید» ۱۰) همسر مرد- آهسته- امتداد ۱۱) ماه چهارم میلادی- فراوان- از ماشین‌آلات کشاورزی ۱۲) بله آلمانی- راه و روش- مشهور ۱۳) از تیم‌های فوتبال باشگاهی ایتالیا- داروی افزایش تحرک گوارش- برگشتن از جایی ۱۴) ایالتی در آمریکا- اساسی و بنیادین ۱۵) سرمربی تیم فوتبال استقلال- پشیمانی.

عمودی: ۱) خالص- جنس- افراد تحت سرپرستی رئیس خانواده ۲) پابند- ضرباهنگ- فرکانس رادیویی ۳) مترجم- اصل و نسب- خورشید ۴) خوش‌آوازه- کلام روان و شیوا- نفس بلند ۵) آشنا- نوعی نان حجیم- علم طلسمات ۶) کم‌پهنا- سریع- قبض ۷) شهر خرمای ایران- دارای جنبه داستانی- آبرو و اعتبار ۸) به طور ناگهانی- غذای محلی شیرین زنجان- لیز و چسبناک ۹) برگشتن- مربوط به دیشب- حرف دهن‌کجی ۱۰) فرق سر- ترمز کشتی- شهری در فارس ۱۱) شور و غوغا- شکاف باریک- پرورش‌دهنده ۱۲) دو تا نصفه- زبان مردم پاکستان- عاجز و درمانده ۱۳) روی هم انباشته شده- تکراری- از شهرهای جان دار! ۱۴) شاخه‌ای از ریاضیات- قتلگاه- روز جشن ۱۵) سخت سر امروزی- سمت چپ- گروه ورزشی.

جدول ویژه

افقی: ۱) معدن- مدافع اسپانیایی باشگاه فوتبال پاری سن‌ژرمن ۲) همسر بخت‌النصر که باغ‌های معلق بابل برای او ساخته شد- اوضاع جوی ۳) از خانواده‌های اصلی زبانی- زبان و خط لاتین- واحد شمارش شتر ۴) آگهی تبلیغاتی- نماز وحشت- شبکه گسترده جهانی ۵) پول میانمار- فایده- درختی جنگلی ۶) درونه- گوشه‌ای در دستگاه سه‌گاه- واحد شمارش یخ ۷) E- بیمار- توان سوم یک عدد ۸) پوست درخت خرما- زمان اوج گرفتن و بحرانی شدن امری- سختی ۹) بدنی- بسیار بی‌رحم- ریشه ۱۰) آتش- از اقوام ایرانی- یار عروس ۱۱) مرغ افسانه ای- شیرینی تبریز- نامه کوتاه ۱۲) چوبدستی رزمی- رفاه و آسایش- راهبر کشتی ۱۳) کلبه ترکمن- کفر... از کفت بیرون کند- سرما خوردن ۱۴) از تیم‌های فوتبال باشگاهی ایتالیا- رمانی از اورهان پاموک، نویسنده ترکیه ۱۵) رمانی از ویلیام گلدینگ- سرسرا.

عمودی: ۱) لباس- آخرین حد چیزی- لوازم ۲) آرزو- فرزند زکریای نبی(ع)- نوعی تایر ۳) هریک از نمک‌های اسید نیتریک- تبهکاری- بالای زمین ۴) دستگاهی برای انجام واکنش‌های هسته‌ای- نشانه از چیزی- دختر کارتونی که با پدربزرگش به دنبال مادرش بود ۵) گدا- شیره درخت- اسبابی برای رسم خط عمود ۶) چوپان- واحدی برای اندازه‌گیری مساحت زمین- جملات آهنگین برای بیان نظرهای جمعی ۷) مشک- پشت‌سر امام جماعت نماز می‌گزارد- سرزنش‌کننده ۸) آسانی- از فاصله زیاد- گشاد نیست ۹) سست- برگزیده- تکخال ۱۰) تیرانداز- متقارب- گلوله تفنگ شکاری ۱۱) چندبیت- دام- رمانی از یوسف علیخانی ۱۲) درخت انگور- چشمداشت- روزنامه چاپ انگلیس ۱۳) خفت- هفتم- سنجیدن دو چیز ۱۴) نویسنده نمایشنامه ادیپ شهریار- جانوران درنده- زنگ جرس ۱۵) مقابل رعیت- ابزار نجاری- درخت خرما.

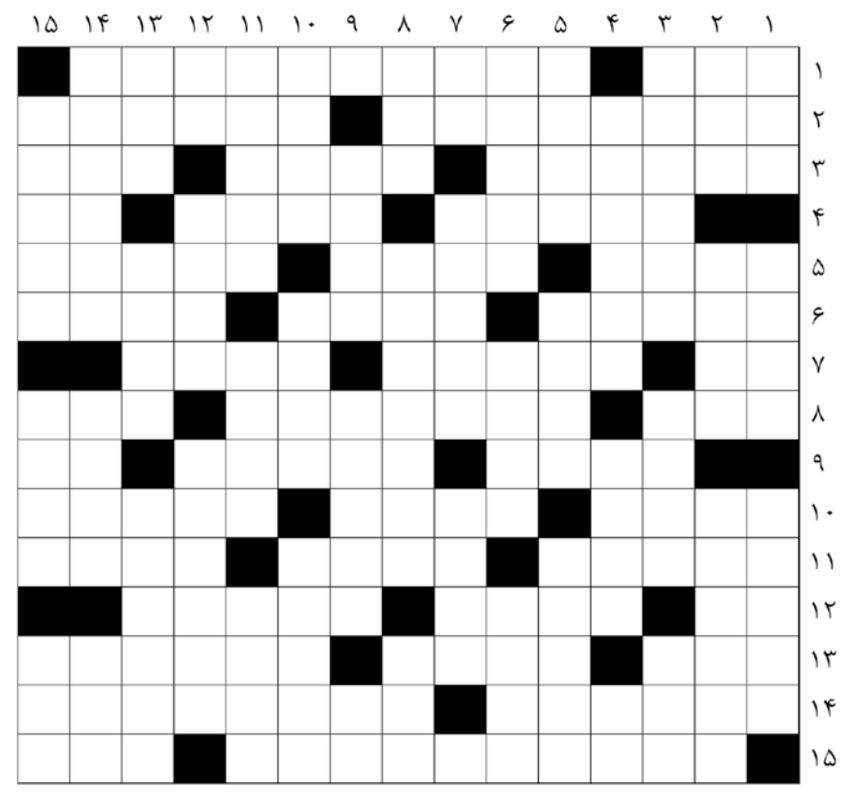

حل جدول عادی شماره ۶۰۸۳

حل جدول ویژه شماره ۶۰۸۳